

Motion till riksdagen

1988/89:U209

av Ingemar Eliasson m. fl. (fp)

Bistånd och miljö

Miljöförstörelsen utgör i dag en av tredje världens ödesfrågor. I många u-länder pågår en rovdrift på knappa naturresurser och en dramatisk förstörelse av livsmiljön som håller på att bli ett allt allvarigare utvecklingshinder. För att biståndet skall kunna bidra till en uthållig utveckling måste miljöaspekterna beaktas på ett helt annat sätt än hittills.

Miljöproblemen och utvecklingsfrågorna hänger också nära samman på andra sätt. Av särskild betydelse är att fattigdom och underutveckling är en huvudorsak till mycket av markförstörelse. Därför måste miljövärd och utveckling gå hand i hand.

Folkpartiet har under en följd av år föreslagit en rad åtgärder för att ge miljöaspekterna en ökad tyngd i biståndet. Ett exempel är kravet på att återinföra det särskilda miljöanslag i biståndsbudgeten som togs bort av socialdemokraterna efter regeringsskiftet 1982. Det är därför med stor tillfredsställelse vi noterar att miljöfrågorna i och med årets budgetproposition äntligen har lyfts fram på det sätt deras betydelse i biståndssammanhang motiverar.

Som framgår av folkpartiets biståndspolitiska partimotion kan vi i allt väsentligt ansluta oss till propositionens beskrivning av miljöaspekternas roll i biståndet och till de anslag som föreslås. Det gäller bl.a. den handlingsplan för miljövärd i biståndet som utarbetats av SIDA och vilken föredraganden ansluter sig till i budgetpropositionen. Emellertid anser vi att vissa delar av miljövärden måste betonas starkare och att det i vissa avseenden krävs mer kraftfulla uttalanden om hur miljövärdarbetet skall bedrivas för att miljöhänsynen i biståndet skall bli tillfredsställande.

Även om propositionen nämner betydelsen av att biståndet bidrar till att slå vakt om biologisk mångfald och genetiska resurser i u-länderna, betonas inte denna viktiga del av miljövärden på det sätt som enligt vår mening är nödvändigt. I merparten av den tropiska och subtropiska regionen medför skogsskövling och annan naturförstörelse – vid sidan av övriga negativa miljöeffekter – en allvarlig och accelererande biologisk utarmning. Växt- och djurarter utrotas. Oersättliga genetiska resurser går förlorade.

Av jordens troligen mer än 30 miljoner växt- och djurarter finns merparten i u-länderna, framför allt i de tropiska skogarna vars artrikedom är enorm. Att slå vakt om den biologiska mångfalden, främst att hindra utrotning av växt- och djurarter, är en grundläggande uppgift för miljövärden. Varje art har sitt egenvärde, sin betydelse i det ekologiska samspelet och sitt betydande också i ekonomiska termer. De genetiska resursernas avgörande

betydelse för en uthållig ekonomisk utveckling i både u- och i-länder betonas starkt av Brundtland-kommissionen.

Det är därför nödvändigt att skydd av naturskogar och andra naturvårdsinsatser ägnas betydligt större uppmärksamhet i det svenska biståndet, både i det bilaterala och det multilaterala samarbetet. I folkpartiets partimotion om biståndet föreslås att det nya biståndsanslaget för miljöinsatser i högre grad än regeringen antyder skall kunna användas för naturvård och bevarande av hotade arter.

Det är också viktigt att Sverige agerar starkare för ökad betoning av naturvården i FN-systemet och i andra internationella fora. Inte minst gäller det att i betydligt större utsträckning föra naturvårdens talan i organisationer – t.ex. inom bistånds- och handelsområdet – vars uppgift inte är naturvårdande men som påverkar denna fråga. Riksdagen bör göra ett uttalande med denna innebörd.

Ett annat område – delvis sammanhängande med det föregående – som bör betonas starkare än i propositionen, är skyddet av kusterna och den marina miljön. Det rör sig om artrika, högproduktiva ekosystem med stor betydelse för fiske, skydd mot översvämning m.m. som i betydande utsträckning hotas av förorening, direkta ingrepp (särskilt mangroveträsk och korallrev), igenslamning etc. Inte minst är det viktigt att stödja regionalt samarbete mellan u-länder kring marina frågor. Riksdagen bör uttala sig för ökade insatser på detta område.

Obligatoriska miljökonsekvensanalyser av alla biståndsprojekt, som kan påverka miljön, är ett effektivt sätt att öka miljöhänsynen. Sverige saknar regler om och en organisation för att genomföra sådana analyser. I detta avseende ligger vi långt efter många andra givarländer. SIDA har ambitioner att rutinemässigt genomföra miljökonsekvensanalyser, men fortfarande fattas beslut om svenska biståndsinsatser med negativa miljökonsekvenser utan att sådana analyser kommer till stånd. Riksdagen bör göra ett uttalande om att miljökonsekvensanalyser skall genomföras av alla biståndsprojekt som kan tänkas påverka miljön och uppdra åt regeringen att se till att sådana analyser snarast kommer till stånd rutinemässigt.

Det är också nödvändigt att SIDA förstärker sin kompetens på miljövårdssområdet. Dels krävs en omfattande internutbildning av peronsal som – utan att vara experter – kommer i kontakt med miljöfrågorna, dels måste ytterligare miljöskunskap – framför allt med ekologisk bakgrund – knytas till SIDA. Riksdagen bör göra ett uttalande med denna innebörd. Det ökade anslag till SIDA:s administration lämnar utrymme för detta.

Hemställan

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för en ökad betoning av naturvård i multilaterala biståndsorgan och andra internationella organisationer,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade svenska insatser för skydd av kuster och den marina miljön.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatoriska miljökonsekvensanalyser i det svenska biståndet, Mot. 1988/89 U209

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkt miljökompetens i den svenska biståndsorganisationen.

Stockholm den 23 januari 1989

Ingemar Eliasson (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Håkan Holmberg (fp)

Lars Ernestam (fp)

Maria Leissner (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)